

PODKLADY K VÝUCE 11.5.

Jedná se pouze o vybrané snímky, další informace budou doplněny v semináři

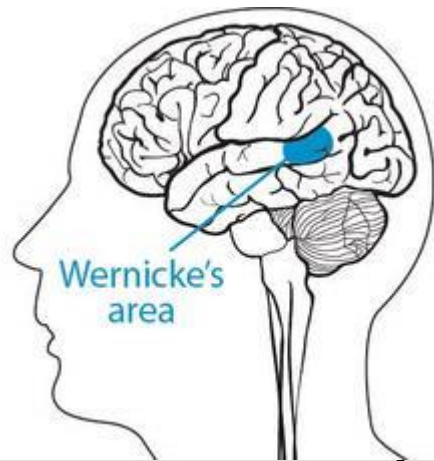

AFÁZIE

Brocova oblast

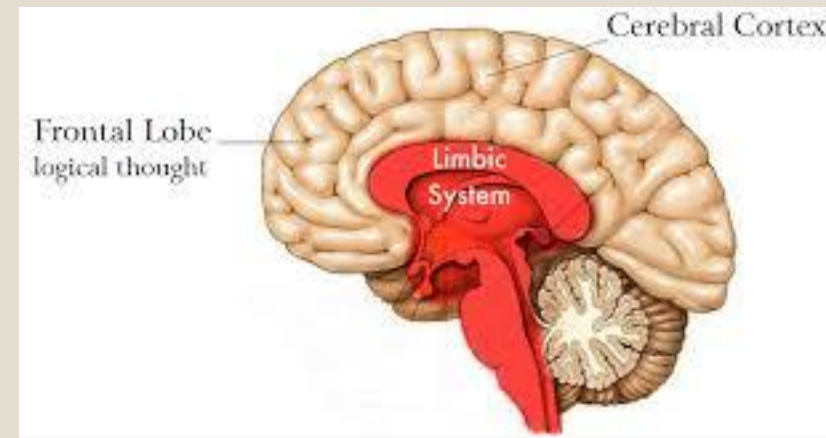
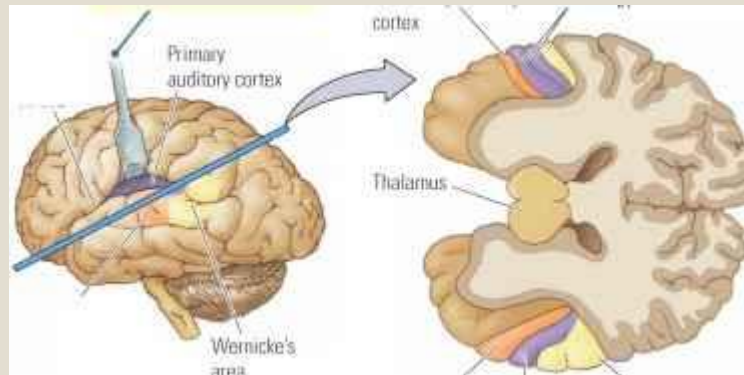
■ Area 44 a 45

- Slovům je zde přiřazována správná gramatická podoba (skloňování, časování)
- Větná skladba (s patřičnými předložkami a spojkami)
- Přesun informace do motorické kůry čelního laloku – inicializace spuštění řečového procesu - napojení na řečový aparát
- Spojení s prefrontální korovou oblastí – zvažování, zda má být výpověď realizována 😊

Spánkový lalok – lobus temporalis

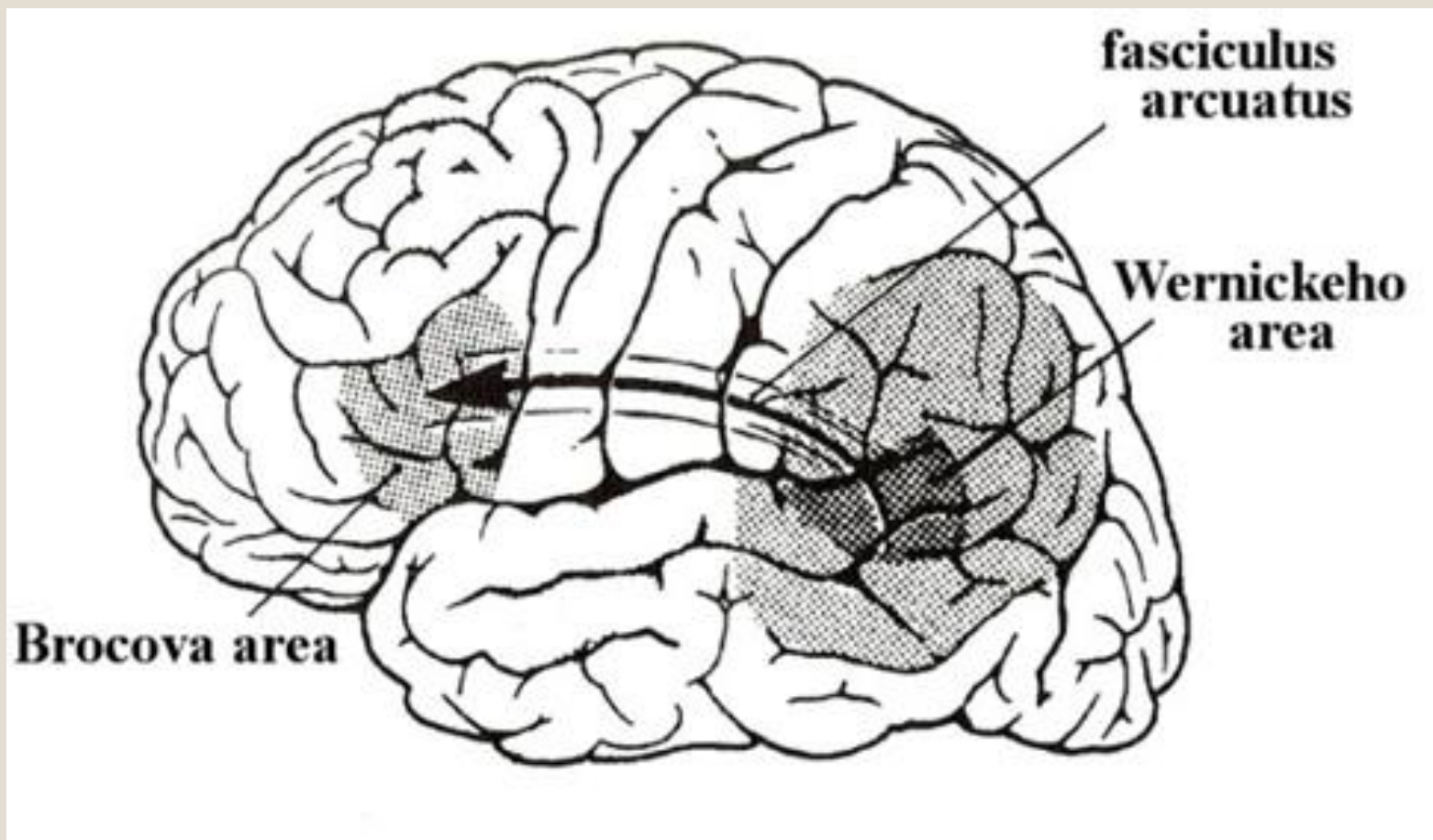
- Asociační oblast pro vnímání – dekodování řeči – Wernickeho oblast
- V hlubších vrstvách se nacházejí Heschelovy závitky
- Spodní část spánkového laloku – limbický systém

Wernickeho oblast

- **Area 22**

- Dekódování řečového signálu – slova zde získávají smysl
- Myšlenky zde získávají slovní (signální) podobu
- Lexikon, který se vývojem řeči celý život plní

Vyšší kortikální činnosti

- specificky lidská aktivita
- 90 % asociačních neuronů – korové neurony
- asociační a integrační funkce
- flexibilní jednání

AFÁZIE

- složité systémové narušení řeči
- zahrnuje různé úrovně řeči
- postihuje celou psychickou činnost člověka
- (Hrnčiarová a Cséfalvay)

shrnutí

- **získané narušení komunikační schopnosti**
- **týká se poruch symbolických procesů**
- **vzniká při ložiskových poškozeních mozku**
- **důsledek systémového vlivu mozkové léze na vyšší psychické funkce člověka**

(Cséfalvay)

Klinický obraz afázie závisí na:

- povaze patologického procesu
- rozsahu a lokalizaci léze
- věku jedince, ve kterém došlo k poškození mozku

- příznaky se projevují v různých kombinacích, množství a kvalitě

Nejčastější symptomy afázie

▶ parafázie

- fonemické
- žargonové
- sémantické

Nejčastější symptomy afázie

- ▶ parafrázie
- ▶ perseverace
- ▶ logorhea

Nejčastější symptomy afázie

- ▶ anomie
- ▶ neologismy
- ▶ poruchy rozumění

Klasifikace afázie

▶ celá řada systémů – reprezentace afaziologických škol a směrů

▶ **Bostonská klasifikace**

▶ fluence konverzační řeči

▶ opakování slov a vět

▶ pojmenování předmětů

▶ rozumění řeči

Brocova afázie

- **porucha v plynulosti**
- **porucha řečové produkce**
- těžce utvářená mluva
- **agramatismy**
- depešový styl mluvy
- obtíže s „hledáním slov“
- **potíže s opakováním vět**

- relativně dobře zachované **porozumění**

- hemiparéza, hemiplegie
- často provázena apraxií

Wernickeova afázie

- mluva je většinou **fluentní**
- **nápadná porucha porozumění** smyslu a zvuku slova či věty
- logorhea
- neologismy
- parafázie
- **opakování a pojmenování narušeno**
- nebývá výrazně postižena artikulace

- může být přítomna porucha fonemického sluchu

Konduktivní afázie (převodová afázie)

- **spontánní projev** je fluentní
- fonemické parafázie
- **porozumění řeči a pojmenování** – lehké narušení
- **výrazné narušení opakování**
- opakování x porozumění
- dobrá prognóza

Anomická afázie

- **Fluentní** – anomické pauzy
- Cirkumlokuce
- **Porozumění** – lehce narušeno
- **Opakování** zachováno
- **Pojmenování** – narušeno
- klinicky nejlehčí typ afázie

Transkortikální motorická afázie

- **Poškození vaskulárního systému**
- spontánní řeč je značně narušena – **nonfluentní**
- řeč je tvořena s obtížemi, namáhavě
- řeč je agramatická
- **Opakování** – zachováno
- **Porozumění řeči** – lehké až středně těžké poruchy
- **Pojmenování** – narušeno

Transkortikální sensorická afázie

- spontánní řeč je **fluentní** – bezobsažná
- **těžká porucha porozumění**
- **pojmenování** – narušeno
- **opakování vět** – opakují bez porozumění
- čtení – bez porozumění

Transkortikální smíšená afázie

- Podobnost s globální afázií
- **Výjimka – relativně zachované opakování slov**
- Spontánní projev narušen
- Pojmenování narušeno
- Porozumění výrazně narušeno

Globální afázie – totální

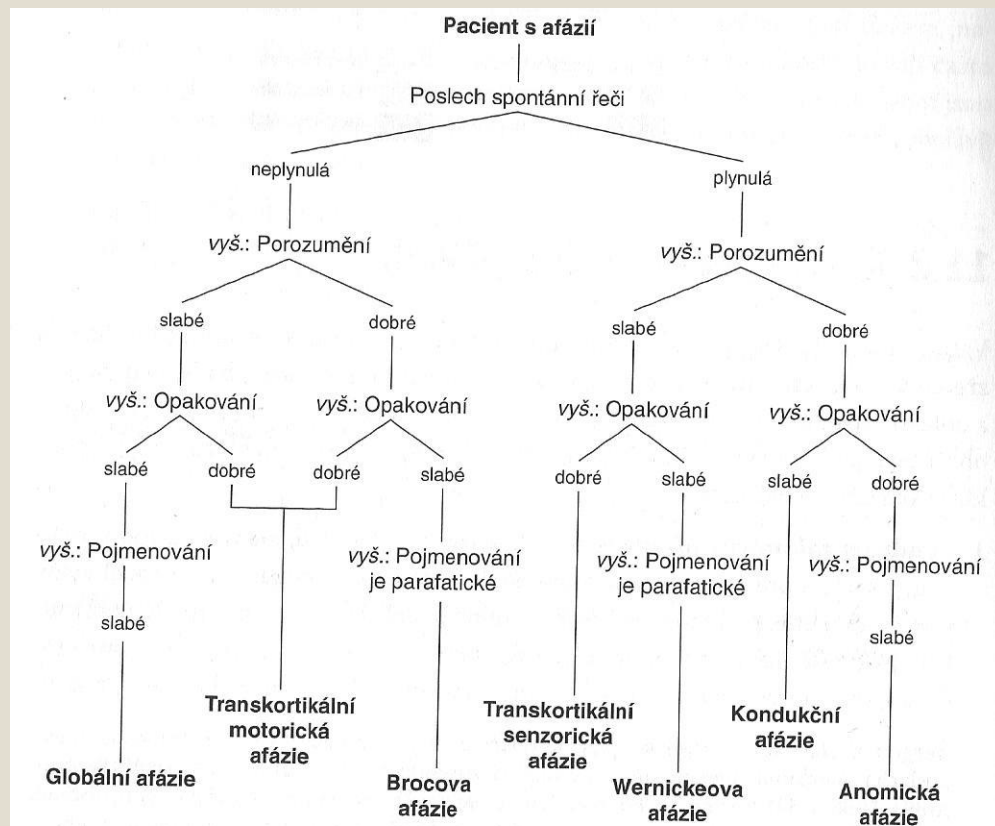
- nejtěžší typ afázie
- nulová produkce
- omezena opakováním jedné slovní trosky, stereotypní spojení
- těžce narušeno opakování i pojmenování
- efektivita komunikace

Diferenciální diagnostika

Zacílení diagnostiky

1. Spontánní řeči
2. Porozumění řeči
3. Opakování
4. pojmenování

MUTISMUS

Vymezení

- ▶ ztráta schopnosti verbálně komunikovat
- ▶ není podmíněný poškozením CNS
- ▶ hraniční problematika mezi různými vědními obory – psychiatrie, psychologie, foniatrie a logopedie

mutismus

- primárně psychogenně podmíněná porucha
- maladaptivní obranný mechanismus
- reakce na akutní psychotraumatizující podnět nebo chronickou frustraci

- předškolní věk.....dospělost

klasifikace mutismu

- celá řada pojetí
- totální
- (s)elektivní
- V jaké situaci bude mluvit neurčuje osoba s mutismem, ale diktuje to situace sama

Tři základní skupiny etiopatogenetických faktorů

- 1. bezprostředně vyvolávající faktory – akutní psychotraumatizace
- 2. predispoziční faktory
- 3. osobnostní rysy - faktory ovlivňující celkovou funkčnost dítěte

Diagnostika elektivního mutismu

- kritéria vycházející z MKN-10 a DSM-IV
- normální nebo téměř normální chápání jazyka
- schopnost řečové produkce dostatečné k sociální komunikaci
- důkaz o tom, že jedinec může hovořit a mluví v některých situacích normálně nebo téměř normálně
- trvání projevů nejméně jeden měsíc (neváže se na 1. měsíc školní docházky)

Další klíčové kategorie

- rodinná anamnéza
- Dispoziční zatížení – kumulace komunikačních obtíží, introvertnost, popř. sociální izolace
- postavení dítěte v rodině
- rodinná atmosféra a výchovné přístupy
- osobnostní charakteristiky dítěte

mezioborová spolupráce

- psychologické vyšetření (IQ, projektivní metody)
- neurologické vyšetření – EEG
- foniatrické vyšetření
- ORL vyšetření

terapie

- ▶ systematická psychoterapie
- ▶ Rodinná – individuální - skupinová
- ▶ další mezioborová spolupráce

Specifika podpory v předškolním věku

- Sledování časového rozsahu obtíží
- Motivace rodičů k návštěvě odborníka
- Sledování a diskuse obtíží s rodiči
- Motivace k neverbální komunikaci
- Další spolupráce v kontextu terapeutických postupů

Specifika podpory ve školním věku

- Využití dalších forem komunikace – komunikační rovnocennost
- Spolupráce se spolužáky
- Pochvala
- Eliminace „tlaku“
- Nevyřazování dítěte ze skupinových aktivit
- Nevystavovat dítě pozornosti celé třídy
- Pokud dítě promluví – reagovat normálně

SYMPTOMATICKÉ PORUCHY ŘEČI

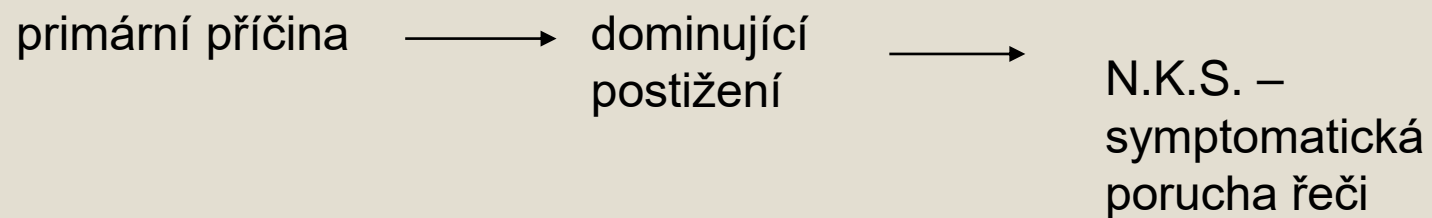
Symptomatické poruchy řeči

- narušení komunikační schopnosti provázející jiné, dominantní postižení, nemoc, poruchu
- **sekundární poruchy řeči**
- specifické projevy v závislosti na charakteru zdravotního postižení
- změny ve struktuře komunikace a jazyka

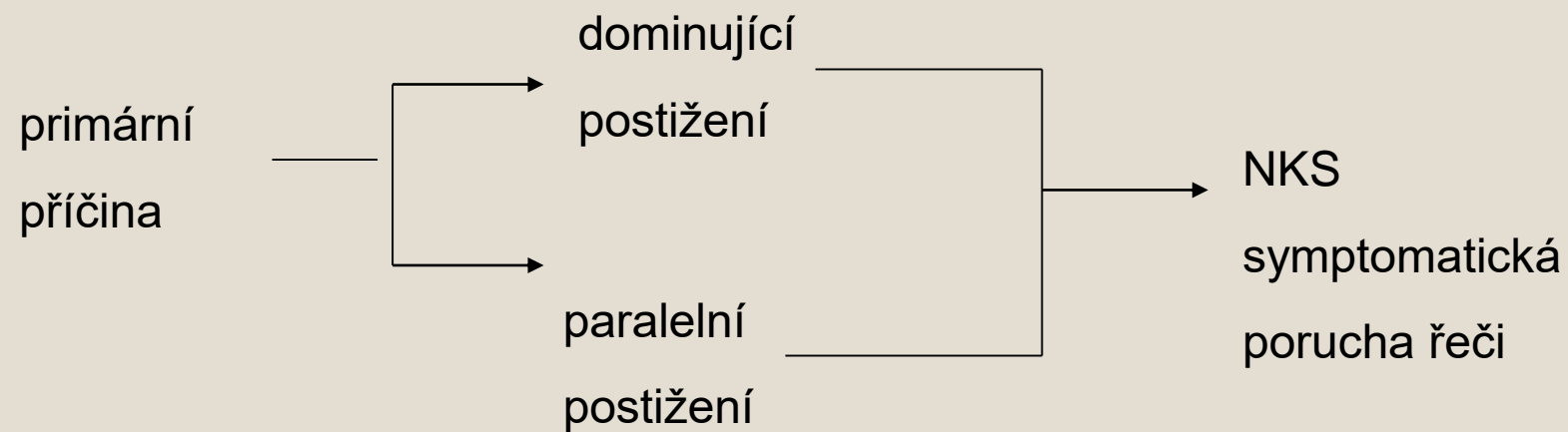
Symptomatické poruchy řeči

- Potřeba orientace v problematice dominantního postižení
- Potřeba komplexní péče
- Propojení logopedické intervence s dalšími terapeutickými přístupy
- Propojení logopedické intervence se vzdělávacím procesem
- Mezioborová spolupráce na všech úrovních intervence

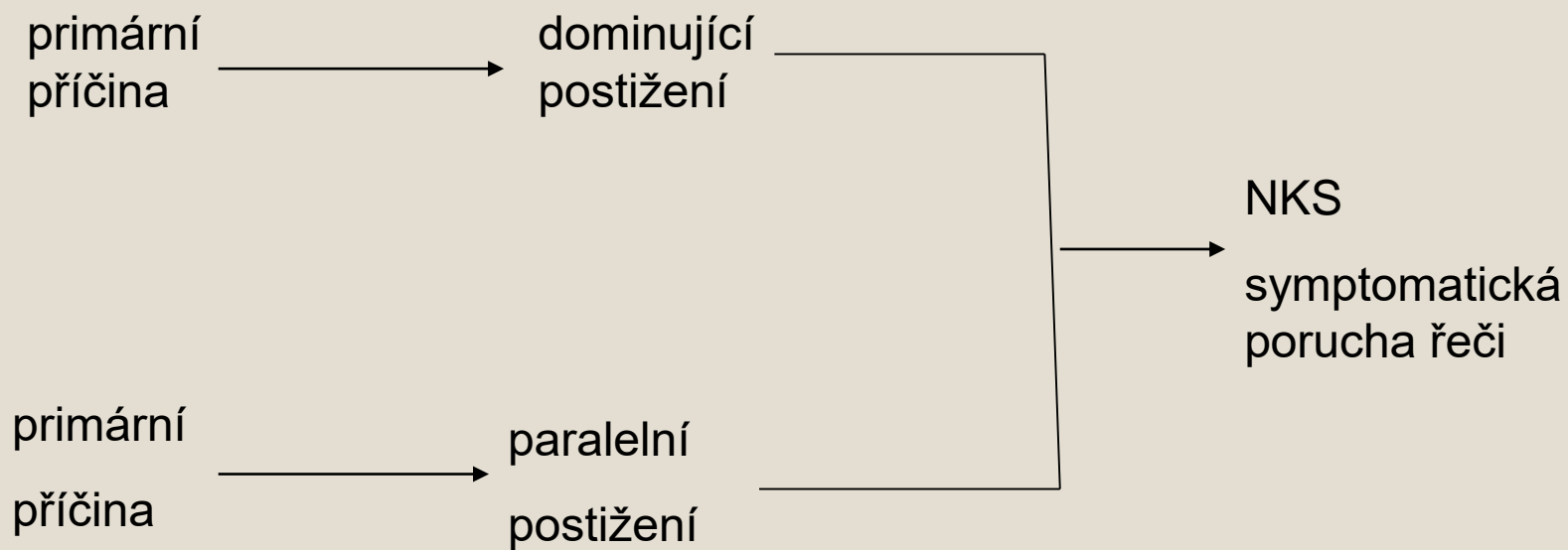
1. Model – dle V. Lechty

2. Model – dle V. Lechty

3. Model – dle V. Lechty

Symptomatické poruchy u osob s mozkovou obrnou (MO)

- Vymezení MO
 - souvislost mezi poruchami hybnosti a vývojem komunikační schopnosti
 - další aspekty vývoje komunikační schopnosti
- narušený vývoj řeči – různá úroveň obtíží
- **specifika průběhu preverbálního období**

Symptomatické poruchy u osob s mozkovou obrnou (MO)

- Specifika v komunikaci z hlediska jazykových rovin
- Konkrétní příklady komunikačních obtíží
 - poruchy vývoje řeči
 - poruchy článkování řeči – **dysartrie**
 - poruchy fluence řeči
 - mutismus
 - orgánové odchylky řečového efektoru

- Možnosti a zásady rozvoje komunikační schopnosti

Symptomatické poruchy řeči u osob s mentálním postižením (MP)

- **závislost na typu a stupni MP**
- narušený vývoj řeči
- úroveň vývoje roviny morfologicko-syntaktické a lexikálně-sémantické
- v počátcích vývoje i rovina foneticko-fonologická
- verbální x neverbální složka

Symptomatické poruchy řeči u osob s mentálním postižením (MP)

- Specifika komunikační schopnosti - dle stupně mentálního postižení
- Specifika komunikační schopnosti osob s Downovým syndromem

Symptomatické poruchy řeči u osob s mentálním postižením (MP)

- Příklady konkrétních forem komunikačních obtíží:
- Dyslalie
- Rinolalie
- Narušení plynulosti řeči
- Dysartrie

Možnosti a zásady rozvoje komunikační schopnosti

Symptomatické poruchy řeči u dětí se zrakovým postižením

- zrakem přijímáme z okolí 70 – 80% podnětů
- záleží na období, kdy došlo ke zrakovému postižení
- specifika ontogeneze řeči
- osvojení si stereotypů v ovládnutí Braillova písma působí jako výrazný kompenzační činitel - rozvoj obsahové i formální stránky řeči

Symptomatické poruchy řeči u dětí se zrakovým postižením

- Konkrétní příklady forem komunikačních obtíží:
- Dyslalie
- Koktavost
- breptavost
- rinolalie
- poruchy hlasu

- Verbalismus
- http://www.petit-os.cz/progr_nevid.php
- Postupy rozvoje komunikační schopnosti

Zdroje

- Klenková, J. (2006). Logopedie. Praha: Grada.
- Hartmann, B., Lange, M. (2008). Mutismus v dětství, mládí a dospělosti. Praha: Triton.
- Cséfalvay a kol. (2007). Terapie afázie. Praha: Portál.
- Lechta, V. (2008). Symptomatické poruchy řeči u dětí.